



Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

# Zajedavci pri drobnici

AVTORJI:

Jožica J. in Aleksandra V. R., Veterinarska fakulteta

Vinko M., KGZS - Zavod Novo mesto

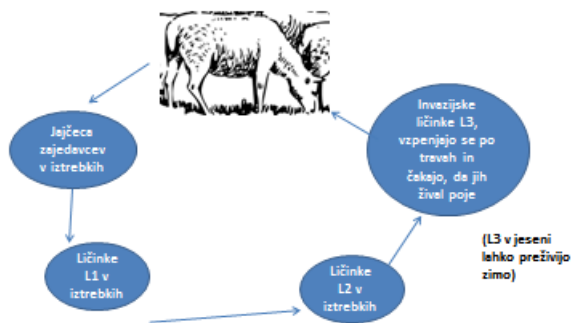
Zajedavske bolezni pri drobnici predstavljajo pomemben zdravstveni problem, ki povzroča rejcem gospodarsko škodo in negativno vpliva na dobro počutje živali. Zajedavce delimo na notranje in zunanje.

**Notranji zajedavci** na različne načine škodujejo živali: črpajo hrano, uničujejo tkivo, motijo pretok iztrebkov skozi črevo, negativno delujejo na imunski sistem in lahko prenašajo druge bolezni. Posledice, ki jih opazimo pri živalih, so: slabše priraščanje, zmanjšan apetit, hujšanje, driska, kašelj, anemija, motnje v reprodukciji, zmanjšana mlečnost...

#### Najpogostejši notranji zajedavci:

Želodčno-črevesni nematodi (gliste): *Strongylida* (*Trichostrongylus* spp., *Cooperia* spp., *Ostertagia* spp., *Haemonchus contortus*, *Nematodirus* spp., *Strongyloides papillosus*)

Razvojni krog želodčno – črevesnih nematodov (glist)



Trakulje (*Moniezia* spp.)

Pljučni črvi (*Protostrongylidae*, *Dictyocaulus filaria*)

Sesači: Mali metljaj (*Dicrocoelium dendriticum*), veliki metljaj (*Fasciola hepatica*)

Kokcidije (*Eimeria* spp.), ki so še posebej pomembne pri mlajših živalih (jagenjčkih, kozličkih)

#### **Ugotavljanje invazije z notranjimi zajedavci – kontrola petih kritičnih točk (Five point check)**

Nos-dihala: ob pojavu nosnega izcedka lahko pomislimo na nosne zolje. Kašelj in oteženo dihanje lahko povzročijo pljučni črvi.

Bledost očesnih veznic (FAMACHA sistem): Bleda očesne veznice pomenijo anemijo, ki jo lahko povzročajo krvosesni zajedavci.

Glava: edem (oteklina) področja spodnje čeljusti nakazuje pomanjkanje beljakovin v krvi (hipoproteinemijo), katero lahko povzročajo krvosesni zajedavci ali močna invazija s sesači.

Hrbet-ocenjevanje telesne kondicije: Izenačeno kondicijo živali v neki skupini povezujemo z ustrežno prehrano in pomeni, da imajo živali pokrite potrebe za vzdrževanje in produkcijo. Neizenačena kondicija med živalmi v skupini je lahko posledica kroničnih bolezni, h katerim prištevamo tudi zajedavske bolezni.

Rep: Opazujemo okolico repa in prisotnost driske. Notranji zajedavci vključno s sesači in nematodi so odgovorni za hujšanje živali in nastanek blage do močne driske.

Parazitološka preiskava iztrebkov - Priporočljiva je redna kontrola, vsaj enkrat na leto, pred in po zdravljenju proti zajedavcem

### **Navodilo za jemanje iztrebkov (bobkov) ovc in koz.**

1. Prvo vzorčenje naj bo **pred zdravljenjem** proti parazitom
2. Drugo vzorčenje naj bo **7-14 dni po zdravljenju** proti parazitom

**Količina vzorca:** približno 4 velike (jedilne) žlice bobkov brez nastilja. Vzorce poberte iz različnih kupov iztrebkov odraslih živali. Vzorec daste v plastično vrečko (na primer vrečke za zamrzovanje).

Število vzorcev poberte glede na število vaših živali, kot je navedeno v tabeli.

<b>Število ovc/koz</b>	<b>Število vzorcev v ločenih vrečkah</b>
Do 10	3
11-50	6
51-100	10
Nad 100	12

Če redite ločeno jagnjeta ali kozličje, poberte še dodatno po 2 ločena vzorca bobkov mladičev v količini 4 velikih jedilnih žlic

Vzorce še isti ali naslednji dan dostavite/pošljete v laboratorij kjer opravljajo parazitološke preiskave.

### **Nadzor nad zajedavci**

Učinkovit nadzor nad zajedavci ni mogoč samo z uporabo zdravil, potrebno je izvajati tudi druge ukrepe:

- Higiena v hlevu; hlev mora biti čim bolj suh, redno je potrebno odstranjevati gnoj, redno čiščenje napajalnikov in krmilnikov (živali naj ne jedo krme iz tal)
- Menjavanje različnih vrst živali na pašnikih (govedo, konji, drobnica) ali različnih starostnih skupin iste vrste
- Mlade živali še nimajo razvite imunosti proti zajedavcem, pasemo jih ločeno od odraslih, na čistih pašnikih (kjer se eno sezono niso pasle odrasle živali ali smo jih predhodno kosili), da zmanjšamo možnost invazije z zajedavci

- Menjava paše in košnje, če pašnike eno sezono kosimo v tem času invazijske ličinke zajedavcev na pašnikih propadejo
- Menjavanje pašnikov (čredinke), vpliva na boljšo prehrano živali, kar je ugodno za njihov imunski sistem, da se lažje branijo proti zajedavcem, manj pa vpliva na zmanjšanje števila invazijskih ličink zajedavcev na pašnikih. Živali moramo pravočasno prestaviti na nov pašnik – največ invazijskih ličink je pri tleh do višine 5-8 cm, za gibanje po travnih bilkah potrebujejo vlago
- Ustrezna prehrana živali, ki pokriva njihove potrebe ugodno deluje na delovanje imunskega sistema in zagotavlja učinkovito obrambo pred povzročitelji bolezni

**Za učinkovit nadzor nad zajedavci moramo vedeti katere vrste zajedavcev imajo naše živali (parazitološka preiskava iztrebkov), nato temu prilagodimo zdravljenje in druge ukrepe, delati moramo sistematično!**

**O pravilni uporabi in doziranju zdravil se posvetujte z veterinarjem! Koze potrebujejo večjo dozo zdravil kot ovce.**

#### **Zunanji zajedavci**

Dražijo kožo, nekateri so krvosesni. Pri živalih opazimo kožne spremembe, odpadanje dlake, srbenje, anemijo, nemir.

Najpogostejši zunanji zajedavci: uši, tekuti, garje, *Melophagus ovinus*

Posledice pri živalih: srbenje, praskanje, poškodbe kože, dlake, volne, neugodje, zmanjšana ješčnost, mlečnost in prirast, anemija.